

REFERAT Økonomiudvalget (2022-2025) d. 21-05-2024

Mødedato Tirsdag d. 21. maj 2024 kl. 13:30

Mødested Mødelokale Haderslev

Mødedeltagere Mads Skau, Signe Knappe, Kjeld Thrane, Børge Koch, Carsten Leth
Schmidt, Benny Bonde, Bent Kloster, Henrik Rønnow, Kim
Kabelka, Finn Lykkeskov, Marie Skødt

Indholdsfortegnelse

Godkendelse af dagsorden.....	3
Databeskyttelsesrådgiverens årsberetning 2023.....	4
Input til kommunikationsstrategi.....	6
Politisk mødekalender for 2025.....	7
Flytning af budget fra Økonomiudvalget til Sprogcentret og CSK.....	9
1. bevillingskontrol 2024.....	11
Økonomiopfølgning pr. ultimo april 2024.....	13
Budgetopfølgning 1. kvartal 2024 - Økonomiudvalget.....	15
Budget 2025-2028 - Økonomiudvalgets tekniske og supplerende budget.....	17
Budgetopfølgning pr. 31. marts 2024.....	19
Projekt lydværket 9. april - en morgen vi aldrig glemmer.....	21
Kommunal mellemfinansiering til Støtteforening Aarø Sund Galleri.....	23
Særlige udlejningskriterier i udvalgte almene boliger i HAB.....	25
Renovering af afdeling 4 i Boligselskabet af 1943 i Vojens.....	27
Skema C - Renovering af afdeling 6,7 og 8, Boligselskabet af 1943 i Vojens.....	30
Brugsrets aftale med FDF Vilstrup.....	33
Nustrup Børnecenter.....	35
Basen - vision.....	38
Beslutning om medfinansiering til Aarø Naturø.....	41
Igangsætning af planlægning for solenergi projekt Strandelhjørn.....	44
Godkendelse af Provas' regnskab 2023.....	47
Endelig vedtagelse af Rottehandlingsplan 2024-2026.....	49
Inddragelse af Detailhandelsanalyse 2022's anbefalinger i det kommende forslag til Kommuneplan	51
Lukket: Udbudsvilkår for Hertug Hans Skole.....	54
Køb af ejendom.....	55
Gensidig orientering.....	58
Underskriftsside.....	59

Punkt 90: Godkendelse af dagsorden

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at

- dagsordenen godkendes.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Punkt 91: Databeskyttelsesrådgiverens årsberetning 2023

24/3399

Sagsresume

Orientering om Databeskyttelsesrådgiverens årsberetning 2023. Haderslev Kommune har siden 1. juni 2023 haft Bech-Bruun som ekstern Databeskyttelsesrådgiver (DPO). I DPO'ens årsberetning er der særligt fokus på Haderslev Kommunes sletning af medarbejderoplysninger. DPO'en konkluderer, at der er behov for øget opmærksomhed på sletning i Haderslev Kommune.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at

- årsberetningen tages til efterretning.

Sagsfremstilling

Haderslev Kommune har for 2023 fået udarbejdet en begrænset årsberetning, med særligt fokus. Årsberetningen er begrænset i omfang, da den tidligere Databeskyttelsesrådgiver (DPO'en) skiftede job, hvilket har betydet at Bech-Bruun som den nye DPO, ikke har haft den nødvendige tid til at få fuldt overblik over Haderslev Kommune.

Samarbejdet med Bech-Bruun vurderes at være godt og frugtbart.

Overordnet status fra Databeskyttelsesrådgiveren (DPO'en), citat fra årsberetningen:

- ”På baggrund af DPO'ens samarbejde med Haderslev Kommune siden juni 2023 er det vores samlede vurdering, at kommunens arbejde med databeskyttelse bliver håndteret på en hensigtsmæssig og forsvarlig måde.
- DPO'en vurderer, at Haderslev Kommunes modenhed på området er på middel niveau, og det er DPO'ens anbefaling, at Haderslev Kommune sikrer, at de nødvendige ressourcer til stadighed er til rådighed, sådan at kommunens modenhed på området løbende kan højnes.
- DPO'en peger i den forbindelse på, at den øgede digitalisering og stigende (cyber)trusler mod digitale arbejdsgange samt kommende EU-lovgivning, der i yderligere grad vil regulere kommunens brug og håndtering af data, øger behovet for central koordinering af opgaveløsningen inden for disse områder, der forudsættes løst i et tværfagligt samarbejde.”

DPO'ens anbefalinger er, citat fra årsberetningen:

1. ”Haderslev Kommune bør snarest muligt færdiggøre udarbejdelsen af den generelle opbevarings- og slettepolitik.
2. Haderslev Kommune bør sikre sig, at der bliver fastsat slettefrister for alle kommunens behandlinger af personoplysninger. Det skal dokumenteres, ud fra hvilke overvejelser de enkelte slettefrister er fastsat.
3. Haderslev Kommune bør sikre sig, at der er udarbejdet procedurer for sletning i alle relevante IT-systemer.
4. Haderslev Kommune skal sikre sig, at automatiske sletterutiner o.lign. fungerer efter hensigten. Se hertil anbefaling nr. 5.
5. Haderslev Kommune bør sikre sig, at der bliver udført systematisk og løbende kontrol med sletning, hvilket indbefatter udarbejdelse af procedure for denne kontrol. Kontrollen skal omfatte såvel pligten til at fastsætte slettefrister som pligten til at gennemføre sletningen.”

Styregruppen for Digital Fremtid har på baggrund af Databeskyttelsesrådgiverens årsberetning igangsat følgende handleplan:

- 1) Retningslinjer og procedurer for opbevaring og sletning
 - a) IT og Digitalisering udarbejder i første halvår af 2024 generelle retningslinjer for opbevaring og sletning af data.
 - b) Forvaltningerne udarbejder i andet halvår af 2024 lokale slette- og opbevaringsprocedurer for systemer, hvor gennemførte risikovurderinger viser høj konsekvens.

- 2) Overblik over typer af data
 - a) IT og Digitalisering udarbejder i første halvår af 2024 vejledninger og gennemfører kurser i udpegning af ansvarlig for behandlingsaktiviteter og tilhørende risikovurdering.
 - b) Forvaltningerne udpeger i andet halvår af 2024 ansvarlige for behandlingsaktiviteter og risikovurderer disse, så der kan fastsættes slettefrister for data.

- 3) Kontrol af procedurer og dataopbevaring
 - a) Styregruppen igangsætter grundige risikovurderinger i 2025 på baggrund af den overordnede risikovurdering og kontrollerer i den forbindelse om retningslinjer for opbevaring og sletning er overholdt, herunder udarbejdelse af lokale sletteprocedurer.

HovedMED orienteres yderligere om Databeskyttelsesrådgiverens årsberetning og Styregruppen for Digital Fremtids handleplan i forhold til de personalemæssige aspekter af beretningen.

Databeskyttelsesrådgiverens årsberetningen er vedlagt som bilag 1.

Dagsordenspunktet fra Styregruppen for Digital Fremtid's behandling af handleplanen er vedlagt som bilag 2 til orientering.

Juridiske aspekter

Databeskyttelsesrådgiverens årsberetning for 2023, aflægges som følge af databeskyttelsesrådgiverens pligt til at afgive rapport til Kommunalbestyrelsen, jf. databeskyttelsesforordningens artikel 38, stk. 3.

Procedure

- Økonomiudvalget 21. maj 2024
- Haderslev Kommunalbestyrelse 28. maj 2024.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Beslutning i Haderslev Kommunalbestyrelse den 28-05-2024

Godkendt.

Bilag

Databeskyttelsesrådgiverens årsberetning for 2023

Dagsordenspkt. Orientering om handling på baggrund af DPO'ens Årsberetning for 2023

Punkt 92: Input til kommunikationsstrategi

23/22617

Sagsresume

Drøftelse af oplæg til Haderslev Kommunes kommunikationsstrategi. Haderslev Kommune har et ønske om øget synlighed og større gennemslagskraft. Der arbejdes på en kommunikationsstrategi med det formål, og der ønskes en pejling på retning fra politikerne.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at

- oplæg til kommunikationsstrategien drøftes.

Sagsfremstilling

Haderslev Kommune har tidligere truffet beslutning om at bruge strategisk kommunikation som et bidragende værktøj til at opnå de målsætninger om vækst, som Økonomiudvalget har sat.

Ud fra et perspektiv om, at medie billedet i 2024 er fragmenteret, og medieforbruget er meget individualiseret, arbejdes der i højere grad med målretning af information til relevante målgrupper. Der arbejdes med at samle arbejdet i kampagner og indsatser for på den måde at skabe større gennemslagskraft, og der eksperimenteres med i udvalgte indsatser at gribe kommunikationen an på en lidt anderledes måde for at skabe mere synlighed.

Arbejdet med strategisk kommunikation er i gang og har været i gang i en periode. Der er derfor nu empirisk grundlag for at sammensætte en ny strategi, der matcher ambitionen.

Dertil kommer, at der har været et medlemsinitiativ, der udtrykte ønske om et øget informationsniveau, hvilket ligeledes kan imødekommes via strategisk arbejde.

Strategiarbejdet er i en meget tidlig fase, og der ønskes input og feedback på de overordnede tanker om strategiarbejdet, med henblik på rettidigt at afstemme med politikerne om arbejdet bevæger sig den ønskede retning, og om der er yderligere ønsker eller input.

Procedure

- Økonomiudvalget 21. maj 2024.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Drøftet.

Punkt 93: Politisk mødekalender for 2025

24/6529

Sagsresume

Beslutning om at godkende udvalgets mødekalender for 2025 og fastsættelse af mødetidspunkt samt mødested.

Beslutningskompetencen ligger hos Økonomiudvalget.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at

- udvalgets mødekalender for 2025 godkendes
- møderne holdes kl. 13.30 i lokale Haderslev.

Sagsfremstilling

Sekretariat, Udvikling og Personale har udarbejdet forslag til kalender for udvalgets møder i 2025.

Mødekalenderen er udarbejdet med udgangspunkt i de gængse principper, som er baseret på en månedscyklus, hvor der er taget hensyn til, at udvalgsbeslutningerne så vidt muligt kan fremsendes rettidigt til dagsordenen for næste led, typisk Økonomiudvalget eller kommunalbestyrelsen.

Mødekalenderen for 2025 tager udgangspunkt i mødekalender 2024, og mødetidspunktet foreslås fastholdt. Hvis udvalget ønsker flere udvalgsmøder end der er afsat i kalenderen, er dette muligt. Oversigt over forkortelser og udvalgenes mødetidspunkter er vedlagt som bilag 1.

I kalenderen er der indarbejdet diverse møder i KL-regi mfl. På grund af den tidlige mødeplanlægning kan der ske ændringer grundet flytning af KL-arrangementer.

Der er ikke afsat fagudvalgsmøder i januar 2025. Derudover holdes vinterferien, påskeugen, juli og efterårsferien mødefri

Udkast til udvalgets mødekalender for 2025 er vedlagt som bilag 2.

Juridiske aspekter

Det fremgår af lov om kommunernes styrelse § 20, at Økonomiudvalget og hvert stående udvalg træffer beslutning om, når og hvor udvalgets møder skal afholdes.

Forretningsordenen giver mulighed for at fastsætte rammer for mødernes varighed.

Procedure

- Økonomiudvalget 21. maj 2024.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Bilag

Oversigt over forkortelser og mødetidspunkt

Udkast til politisk mødekalender 2025 (04.04.2024)

Punkt 94: Flytning af budget fra Økonomiudvalget til Sprogcentret og CSK

14/34926

Sagsresume

Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget, Social- og Handicapudvalget og Økonomiudvalget skal træffe beslutning om flytning af driftsbudget på 0,781 mio. kr. fra Økonomiudvalget til Sprogcentret og CSK.

Budgettet til faktiske udgifter som el, vand, varme og forsikringer skal overdrages til det udvalg, og dermed drift sted, der har ejer-rollen overfor bygningen.

Budgettet til drift af Sprogcentret og CSK, der har lokaler i Schaumann's Klædefabrik, er på 0,781 mio. kr.

Fordelingen af budgettet er foretaget ud fra antal m² og er fordelt således:

	Antal m ²	Fordeling af budget mio. kr.
CSK	995,40	0,308
Sprogcentret	1.531,40	0,473
Samlet		0,781

Beslutningskompetencen ligger hos Økonomiudvalget.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at Social- og Handicapudvalget og Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget overfor Økonomiudvalget anbefaler, at

- flytning af budget på 0,781 mio. kr. fra Økonomiudvalget til Sprogcentret og CSK godkendes

Sagsfremstilling

Jævnfør Haderslev Kommunes introduktion til økonomistyring har fagudvalget, og dermed driftsstedet, ejer-rollen overfor kommunens bygninger og har dermed forpligtigelsen til løbende at vedligeholde bygningerne, så de ikke misligholdes og forfalder. Den indvendige bygningsvedligeholdelse varetages og finansieres af driftsstedet indenfor den afsatte driftsramme.

Driftsbudgettet til Sprogcentret og CSK, der har lokaler i Schaumann's Klædefabrik, dækker drift og vedligehold af bygningen og udenomsarealer, el samt kontrol/alarm i bygningen. Drift og vedligehold af bygningen fordeles forholdsmæssigt efter hvor mange antal m², enhederne har.

Forbruget de sidste 3 år har været på gennemsnitligt 0,715 mio. kr. og holder sig indenfor det samlede budget.

Økonomiske forhold

Budgettet flyttes i 1. bevillingskontrol 2024 og er gældende fra 2025.

Mio. kr.	2024	2025	2026	2027
Social- og Handicapudvalget - CSK	-	0,308	0,308	0,308
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget - Sprogcentret	-	0,473	0,473	0,473
Økonomiudvalget	-	-0,781	-0,781	-0,781
Total	-	0,0	0,0	0,0

Procedure

- Social- og Handicapudvalget d. 14. maj 2024
- Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget d. 16. maj 2024
- Økonomiudvalget d. 21. maj 2024

Beslutning i Social- og Handicapudvalget den 14-05-2024

Godkendt.

Beslutning i Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget den 16-05-2024

Godkendt.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Punkt 95: 1. bevillingskontrol 2024

24/4660

Sagsresume

Beslutning om godkendelse af de bevillingsmæssige tilpasninger i forbindelse med 1. bevillingskontrol 2024. Herunder tilpasninger på drift, anlæg og finans.

Beslutningskompetencen ligger hos Haderslev Kommunalbestyrelse.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at Økonomiudvalget overfor kommunalbestyrelsen anbefaler, at

- 1. bevillingskontrol 2024 samt bevillingspåtegning godkendes.

Sagsfremstilling

Bevillingskontrollens formål er at samle op på de bevillingsmæssige konsekvenser af såvel tekniske forhold som enkeltsager, der har været behandlet siden sidste bevillingskontrol i november 2023.

Kassebevægelserne er fordelt som vist i nedenstående tabel:

Kassebevægelser, beløb i mio. kr.	2024	2025	2026	2027	2028
Drift	-0,072	0,072	0	0	0
Anlæg	0	0	0	0	0
Finans	0	0	0	0	0
I alt	-0,072	0,072	0	0	0

- betyder indtægter/mindre udgifter/kassehenlæggelser, + betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen.

Drift:

Bevillingskontrollen indeholder en række budgetomplaceringer mellem udvalg og bevillingsniveauer, som samlet giver nul, se bilag 2. Af større budgetomplaceringer kan nævnes:

- Flytning af budgetmidler vedr. Sundhedsklyngeprojekt. Sundhedsklyngeprojektet hører til i Det Rådgivende Team. Midlerne, som kommer fra den Sønderjyske Sundhedsklynge, skal bruges til projektet "Udvikling af lettilgængelige tværsektorielle gruppeforløb til børn og unge i mistrivsel"
- Flytning af midler fra Social – og Handicapudvalget til Senior- og Sundhedsudvalget vedr. fælles udgifter for sekretariatet Kvalitet, Udvikling og Uddannelse.

For et samlet overblik på udvalgs- og bevillingsniveau henvises til tabel 2 i bilag 1.

Anlæg:

I forbindelse med klargøring af lokaler til foreningsbrug i Schaumanns Klædefabrik flyttes budget samt anlægsbevilling fra Økonomiudvalget til Kultur- og Fritidsudvalgets bygningstilpasningspulje.

Procedure

- Økonomiudvalget 21. maj 2024
- Haderslev Kommunalbestyrelse 28. maj 2024.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Beslutning i Haderslev Kommunalbestyrelse den 28-05-2024

Godkendt.

Bilag

Tabel 2 og Tabel 3 1. bevillingskontrol.pdf

1. Bevillingskontrol 2024.pdf

Punkt 96: Økonomiopfølgning pr. ultimo april 2024

24/3526

Sagsresume

Orientering om Haderslev Kommunes aktuelle økonomi på drift og anlæg pr. ultimo april 2024. Sagen fremsendes som en del af den løbende økonomistyring.

Pr. 30. april 2024 er der en forbrugsprocent på drift på 32,0% og en forbrugsprocent på anlæg på 12,8%. Der er særligt fokus på det specialiserede socialområde, hvor der arbejdes på at undgå merforbrug.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at

- opfølgningen tages til orientering.

Sagsfremstilling

Økonomiopfølgningen for kommunens økonomi er opdateret med korrigeret budget og forbrug pr. 30. april 2024.

Oversigterne præsenteres på månedsbasis og indeholder nettodriftsudgifter samt anlæg. Ved et lineært forbrug hen over året vil forbrugsprocenten på nuværende tidspunkt være 33,3%.

Oversigten indeholder desuden en opgørelse, der viser status på overholdelse af servicerammen.

I bilaget er bevillingsniveauerne specificeret pr. udvalg.

I tabellen nedenfor præsenteres nettodriftsudgifterne opgjort på bevillingsniveau.

Beløb i mio. kr.	2024		2023	
	Korr. budget	Forbrug	Forbrugsprocent	Forbrugsprocent
Driftsudgifter	2.912,7	947,4	32,5%	32,7%
Overførselsudgifter	1.139,1	360,0	31,6%	34,1%
Aktivitetsbestemt medfinansiering	260,2	70,4	27,0%	26,5%
Brugerfinansieret	0,031	0,4	-	-
Nettodriftsudgifter, i alt.	4.312,1	1.378,1	32,0%	32,7%

Herunder ses opgørelsen for anlæg:

Beløb i mio. kr.	2024		2023	
Anlæg	Korr. budget	Forbrug	Forbrugs-procent	Forbrugs-procent
Udgifter	319,5	49,0	15,3%	7,7%
Indtægter	-31,0	-12,2	39,3%	4,7%
Anlæg, i alt.	288,5	36,8	12,8%	8,0%

Status for overholdelse af de nationale rammer for serviceudgifter præsenteres nedenfor:

Status på servicerammen - Beløb i mio. kr.	2024
Korrigeret budget serviceudgifter	2.956,0
Sigtepunkt for servicerammen 2023 jf. KL.	2.939,0
Kommunens budgetterede serviceudgifter er på opgørelsestidspunktet over sigtepunkt	17,0

("+" i forskel betyder overskridelse af rammen "-" i forskel betyder luft til rammen)

Som det fremgår af ovenstående tabel, ligger det korrigerede budget over sigtepunktet for servicerammen 2024.

Det betyder, at Haderslev Kommune ikke kan anvende mere end 99,4 % af det korrigerede budget for 2024 på serviceudgifterne, når kommunen skal overholde servicerammen, hvilket er et af de fire styringsmål i kommunens økonomiske politik.

Social- og Handicapudvalget forventer et merforbrug på børneområdet på 25,0 mio. kr.

Det er specielt store prisstigninger på anbringelser, der presser budgettet. Der arbejdes målrettet på at nedbringe udgifterne. På voksenområdet forventer forvaltningen at 2024 kommer til at balancere.

Senior- og Sundhedsudvalget forventer et merforbrug på 17,9 mio. kr., som dækker over 8,0 mio. kr. i engangsudgift i 2024 og et forventet merforbrug på årligt 9,9 mio. kr. På Senior- og Sundhedsudvalget i juni præsenteres udvalget for en handleplan for nedbringelse af det forventede merforbrug.

Procedure

- Økonomiudvalget 21. maj 2024.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Bilag

Månedlig opfølgning ultimo april 2024

Punkt 97: Budgetopfølgning 1. kvartal 2024 - Økonomiudvalget

24/3526

Sagsresume

Orientering om Økonomiudvalgets aktuelle økonomi pr. 31. marts 2024.

Forbrugsprocenten for Økonomiudvalget 1. kvartal 2024 er 30,5%. Forbrugsprocenten ultimo marts i 2023 var på 27,6%.

Det forventes at overholde budgettet inden for Økonomiudvalgets eget område.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at

- orienteringen tages til efterretning.

Sagsfremstilling

Pr. 30. marts 2024 er Økonomiudvalgets forbrug 77,1 mio. kr. Set i forhold til det korrigerede budget svarer det til en forbrugsprocent på 30,6%. I 2023 var forbrugsprocenten ultimo marts 27,6%

På anlæg er forbruget pr. 31. marts 2024 2,6 mio. kr. Det svarer til en forbrugsprocent på 5,4%.

Nedenstående tabel viser korrigeret budget, forbrug samt forbrugsprocent pr. 30. marts 2024.

Budgetopfølgning i mio. kr.	Korrigeret budget 2024	Forbrug ultimo marts 2024	Forbrugs pct. ultimo marts 2024	Forbrugs pct. ultimo marts 2023
Økonomiudvalget, i alt	252,3	77,1	30,6%	27,6 %
Driftsudgifter, i alt	227,3	76,9	33,8%	30,7 %
Kommunaldirektør	14,0	2,4	17,0%	17,0 %
Økonomi og Løn	140,5	54,1	38,5%	34,6 %
Sekretariat, Udvikling og Personale	42,9	10,8	25,2%	24,9 %
IT og Digitalisering	28,2	8,4	29,9%	28,1 %
Afdelinger under Børn og Kultur	1,6	1,1	69,3%	15,2 %
Overførselsudgifter, i alt	25,0	0,0	0,0%	0,0 %
Brugerfinansieret, i alt.	0,0	0,2	-	-

Budgetopfølgning i mio. kr.	Korrigeret budget 2024	Forbrug ultimo marts 2024	Forbrugspct. ultimo marts 2024	Forbrugspct. ultimo marts 2023
Anlæg, i alt	48,5	2,6	5,4%	4,3 %

Det forventes at overholde budgettet inden for Økonomiudvalgets eget område.

Under Økonomi og Løn bliver driftsbidraget til Brand og Redning Sønderjylland betalt. Bidraget betales i 2 rater. 1. rate på lidt over 6 mio. kr. er betalt i denne opfølgning. Der er på nuværende tidspunkt ikke foretaget intern afregning på forsikringer. Der er i 1. kvartal 2024 også betalt halvårs regninger til KOMBIT. Disse forklarer den høje forbrugsprocent på Økonomi og løn.

I Børn og Kultur bliver samarbejdsaftalen med SønderjyskE betalt. Aftalen med Ishockey og fodbold for 2024 er med i denne opfølgning.

Overførslen fra 2023-2024 på 10,0 mio. kr. er ikke udmøntet endnu og er derfor ikke en del af denne budgetopfølgning.

Procedure

- Økonomiudvalget 21. maj 2024.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Punkt 98: Budget 2025-2028 - Økonomiudvalgets tekniske og supplerende budget

24/3526

Sagsresume

Beslutning om at godkende Økonomiudvalgets tekniske budget for 2025-2028 på drift og anlæg.

Udvalget skal drøfte, hvilke supplerende budgetforslag, der skal medtages til endelig godkendelse på udvalgsmøde den 18. juni 2024.

Der gives en kort status på udarbejdelsen af budgetanalyser.

Beslutningskompetencen ligger hos Økonomiudvalget.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at

- Teknisk budget for 2025-2028 godkendes
- Der tages stilling til, hvilke forslag, der skal indgå i det supplerende budget

Sagsfremstilling

Den 20. februar 2024 vedtog Økonomiudvalget en tidsplan og budgetstrategi for 2025-2028, hvori det fremgår, at fagudvalgene senest i juni måned skal godkende teknisk budget og supplerende budget.

Forslagene til det tekniske- og supplerende budget 2025-2028 kan ses i bilag 1 og 2.

Teknisk budget:

Af udvalgets bemærkninger fremgår det, at driftsbudgettet er på 225,9 mio. kr. i 2025.

I budgettet er omstillingsbidraget 2025-2028 indarbejdet. Ligeledes er flytning af driftsbudget fra Økonomiudvalget til hhv. Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget og Social- og Handicapudvalget vedrørende CSK og Sprogcentret på 0,781 mio. kr. indarbejdet i det tekniske budget. Ved godkendelse flyttes budgettet i 1. bevillingskontrol.

Anlægsprojekter i det tekniske budget er netto 53,9 mio. kr. i 2025. Projektbeskrivelser kan findes i bilag 1.

Supplerende budget:

Udvalgets prioriteter inkl. beskrivelser på både drift og anlæg fremgår i bilag 2.

På drift er der indarbejdet følgende forslag, der udgør 3,4 mio. kr. i 2025:

- Prisstigning på Microsoft-brugerlicenser
- Seniorordninger

På anlæg er der indarbejdet følgende forslag, der udgør 0,3 mio. kr. i 2025:

- Erhvervsjord
- Udvikling af historisk formidlingssted i bymidten

Budgetanalyserne er under udarbejdelse og forventes at blive klar til mødet mellem Økonomiudvalget og gruppeformændene, som afholdes 20. august 2024, jf. budgetstrategien. Det drejer sig om følgende analyser:

- Forsikringer
- Særligt dyre enkeltsager
- Haderslev Kommunes deltagelse i tværkommunale samarbejder
- Automatisering og anvendelse af Software robotter
- Borgere med flere sager i kommunale afdelinger
- Kommunens udgifter til IT
- Decentrale udgifter til ledelse – fase to
- Driftsafdelingen – fase to

Procedure

- Økonomiudvalget 21. maj 2024.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Teknisk budget blev godkendt. De i sagen anførte forslag til supplerende budget blev godkendt.

Bilag

Teknisk budget med anlægsbeskrivelser ØU

Projektbeskrivelser drift og anlæg 2025-2028 a.docx

Punkt 99: Budgetopfølgning pr. 31. marts 2024

23/60

Sagsresume

Der orienteres om udvalgets aktuelle økonomi gennem budgetopfølgningen pr. 31.03.2024.

Der forventes et merforbrug på Serviceudgifter på ca. 25 mio. kr. i 2024, det forventes endvidere at overførselsudgifter vil balancere i 2024.

Indstilling

Direktøren for Social- og Sundhed indstiller, at Social- og Handicapudvalget over for Økonomiudvalget anbefaler at:

- Budgetopfølgningen tages til efterretning.

Sagsfremstilling

Budgetopfølgningen er opdateret med korrigeret budget og forbrug pr. 31.03.2024 Ved et lineært forbrug hen over året vil forbrugsprocenten på nuværende tidspunkt være 25%.

Drift - Beløb i mio. kr.	2024		
	Korr. budget	Forbrug	Forbrugs pct.
Serviceudgifter	556,4	145,3	26,1
Voksenområdet	363,0	87,1	24,0
- Myndighed, Handicap, Socialpsykiatri og udsatte	183,8	40,6	22,1
- Botilbud (Handicap)	83,3	25,0	30,0
- Beskyttet beskæftigelse (Handicap)	35,4	7,8	22,2
- Socialpsykiatri og misbrug	60,4	13,6	22,2
Børneområdet	193,4	58,2	30,1
- Familierådgivningen	170,2	49,7	29,2
- Familiehuset	27,5	6,3	23,1
- Øvrig	-4,3	2,1	-48,7
Overførselsudgifter	10,0	2,9	30,4
- Voksenområdet	0,6	0,0	1,7
- Børneområdet	9,4	2,9	30,4
I alt	566,4	148,2	26,2

Af budgetforliget fremgår det at der er fortsat pres på området, hvilket forligspartierne ser på med meget stor alvor herunder de forventede merudgifter i forbindelse med Barnets Lov. Udfordringerne er i en størrelsesorden, som kræver fælles handling og politisk fokus. Derfor skal Social- og Handicapudvalget inviteres til fællesmøder med Økonomiudvalget, hvor de to udvalg sammen drøfter den økonomiske udvikling og konkrete tiltag på området. Det første møde er afholdt ultimo 2023. Forventningen er, at Social - og Handicapudvalget og Økonomiudvalget mødes i maj 2024, hvor de præsenteres for en status for arbejdet med planen og de opnåede resultater.

Forligspartierne er enige om, at Social- og Handicapudvalgets månedlige budgetopfølgninger videreføres og præsenteres for Økonomiudvalget.

I budgetforliget blev der tilført 15 mio. kr. til udvalget som er fordelt forholdsmæssigt til de to hovedområder under udvalget, med 9,75 mio. kr. til voksen og 5,25 mio. kr. til børneområdet.

Ledelsesinformationen er blevet opdateret i forbindelse med den nedsatte Task-force og er vedhæftet i bilag 1 og 2 for hhv. børneområdet og voksenområdet.

Børneområdet:

Børneområdet forventes at få et merforbrug på 25 mio. kr. ifølge ledelsesinformationen er der et fald på Støttende indsatser og en svag stigning på anbringelser. Det er specielt store prisstigninger på anbringelser der presser budgettet. Der forventes dog en mindre efterregulering af refusionsindtægter.

Voksenområdet:

Forvaltningen har gennemgået voksenområdets økonomi og forventer på nuværende tidspunkt at 2024 kommer til at balancere. Som oplyst på sidste udvalgs møde forventes der være et betydeligt merforbrug i forbindelse med omdannelsen af Odinsgård, denne merudgift kan afholdes af de tilførte midler i budgetforliget og forventede mindre udgifter på de øvrige områder.

Som det fremgår af ledelsesinformation er der en betydelig udgiftsudvikling på forsorghjem området, dette skyldes primært at bogførte udgifter i de enkelte måneder vedrører flere måneder. Udviklingen er stabil. Fagområdet har iværksat tiltag for at få borgere på forsorghjem flyttet til egen bolig, for at imødegå omlægningen af refusionsreglerne.

Procedure

- Social- og Handicapudvalget den 14. maj 2024
- Økonomiudvalget den 21. maj 2024

Beslutning i Social- og Handicapudvalget den 14-05-2024

Godkendt.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Bilag

Ledelsesinformation, marts - Børneområdet

Ledelsesinformation, marts - Voksenområdet

Punkt 100: Projekt lydværket 9. april - en morgen vi aldrig glemmer

24/10349

Sagsresume

Beslutning om støtte til udvikling af et projekt i form af lydværket ”9. april – en morgen vi aldrig glemmer”. Værket skal bestå af en musikalsk lydvandring i Haderslev.

Beslutningskompetencen er i Økonomiudvalget.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller at

- Støtte på 0,085 mio. kr. til udvikling af projektet godkendes og finansieres af Økonomiudvalgets reserve- og udviklingspulje.

Sagsfremstilling

SMUK Koncertforening har på vegne af SMUK og SMUK Koncertforeningen ansøgt om støtte på 0,085 mio. kr. til udvikling af et projekt i form af et lydværk med titlen ”9. april – en morgen vi aldrig glemmer”. Værket skal bestå af en musikalsk lydvandring i Haderslevs gader.

Værket skal blive til i et samarbejde mellem SMUK, Historie Haderslev, Haderslev Domkirkes pigeor, Haderslev Domprovsti samt lydproduktionsselskabet Sans-1. Det er hensigten, at også Teatret Møllen skal være en del af samarbejdet.

Værket vil blive lanceret den 9. april 2025. Det vil efterfølgende være gratis tilgængelig som podcast.

Der søgt om støtte om hel eller delvis finansiering af 0,085 mio. kr. til udvikling af projektet med henblik på, at arbejdet med at realisere projektet gennem fondsansøgning og bidrag fra lokale virksomheder kan påbegyndes. Ansøger oplyser, at SMUK Støtteforening har tilkendegivet om støtte på 0,010 mio. kr. og SMUK Koncertforening vil støtte til drift af projektet.

Ansøgningen fra SMUK Koncertforening er vedlagt som bilag 1.

Økonomiske forhold

Der er ansøgt om kommunal støtte på 0,085 mio. kr. udgiften foreslås finansieret af Økonomiudvalgets reserve- og udviklingspulje.

Der resterer inden dette projekt 5,618 mio. kr. i Økonomiudvalgets reserve- og udviklingspulje. Hvis der bevilges 0,085 mio. kr. til projektet, vil der restere 5,533 mio. kr. i reserve- og udviklingspuljen til disposition i 2024.

Juridiske aspekter

Der kan gives øremærket støtte til projektet med hjemmel i kommunalfuldmagten.

Procedure

- Økonomiudvalget 21. maj 2024.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Bilag

Ansøgning om støtte og projektbeskrivelse.pdf

Punkt 101: Kommunal mellemfinansiering til Støtteforening Aarøsund Galleri

24/6

Sagsresume

Beslutning om godkendelse af ansøgning fra Støtteforening Aarøsund Galleri om kommunal mellemfinansiering til projektet Træsymposium Aarøsund.

Beslutningskompetencen ligger hos Økonomiudvalget.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at

- ansøgning om kommunal mellemfinansiering godkendes.

Sagsfremstilling

Haderslev Kommune har modtaget en ansøgning fra Støtteforeningen Aarøsund Galleri, som er i gang med et projekt Træsymposium Aarøsund. Projektet forventes afsluttet i løbet af juni måned 2024.

Det samlede projekt beløber sig til 0,14 mio. kr. og finansieres af LAG-midler og derudover midler fra blandet andet Aarøsund Landdistrikt, Kultursamvirket, Schaumann Fonden m.m. Plan- og Landdistriktsstyrelsen har modtaget et revideret budget. Se bilag 1.

Støtteforening Aarøsund Galleri har søgt om LAG-midler fra Plan- og Landdistriktsstyrelsen og har fået tilsagn på 0,05 mio. kr. i projektperioden 1. januar 2024 til 31. december 2025. Tilsagnsskrivelsen fra Plan- og Landdistriktsstyrelsen er vedhæftet som bilag 2.

Når der søges om LAG-tilskud, vil udbetaling af det bevilgede beløb først ske efter, at projektet er afsluttet, og under forudsætning af, at midlerne er brugt til det ansøgte formål.

Der kan være en lang sagsbehandlingsperiode, før udbetaling af tilskud kan finde sted, og det vil belaste likviditeten hos Støtteforening Aarøsund Galleri. Derfor ansøges om kommunal mellemfinansiering.

Økonomiske forhold

Støtteforeningen Aarøsund Galleri anmoder Haderslev Kommune om en kommunal mellemfinansiering på 0,04 mio. kr. svarende til 80 % af det bevilligede LAG-tilskud på 0,05 mio. kr.

Finansieringen af den kommunale mellemfinansiering på 0,04 mio. kr. foreslås afholdt indenfor den hidtidigt afsatte ramme på 0,5 mio. kr. under Økonomiudvalget.

Det er aftalt med Støtteforening Aarøsund Galleri, at den kommunale mellemfinansiering udbetales direkte fra LAG til kommunen, idet der udarbejdes transporterklæring for tilskuddet.

Netto giver mellemfinansieringen 0 kr. i udgift for kommunen, når projektet er afsluttet.

Procedure

- Økonomiudvalget 21. maj 2024.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Bilag

Bilag 1: Budget for projekt Træsymposium

Bilag 2: Tilsagn fra Plan- og Landdistriktsstyrelsen

Punkt 102: Særlige udlejningskriterier i udvalgte almene boliger i HAB

24/8008

Sagsresume

Beslutning om godkendelse af aftale om udlejning efter særlige kriterier i udvalgte almene familieboliger i HAB.

HAB ønsker at give boligsøgende, som er over 55 år, og fysisk handicappede med gangbesvær mulighed for at få fortrin til boliger, som er særligt egnede til denne målgruppe.

Beslutningskompetencen ligger hos Økonomiudvalget.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at

- Økonomiudvalget træffer beslutning om, hvorvidt udlejning efter særlige kriterier kan godkendes.

Sagsfremstilling

HAB foreslår, at der mellem Haderslev Kommune og boligorganisationen indgås aftale om, at ledige boliger i udvalgte afdelinger skal udlejes efter særlige kriterier. Fortrinsret skal gælde for:

1. Boligsøgende, som er over 55 år og
2. Boligsøgende, som er fysisk handicappede med gangbesvær

De afdelinger, som HAB ønsker, udlejningskriterierne skal gælde for, er:

- Afdeling 5 Sydhavnsvej (to opgange)
- Afdeling 15 Thrigesvej (to opgange)
- Afdeling 30 Øsby Nedergade (hele afdelingen)
- Afdeling 31 Jakob Knudsens Vej / Thomas Kingos Vej (kun etplansboligerne)
- Afdeling 35 Kalmargårdparken (hele afdelingen)
- Afdeling 37 Lindøvej og Lyøvej (hele afdelingen)
- Afdeling 38 Birkelund / Lillegård (hele afdelingen)

Den komplette liste over de enkelte lejemaal, som de særlige kriterier skal gælde for, vedlægges som bilag 1.

Ingen af afdelingerne ovenfor har boligsociale udfordringer. Tværtimod er afdelingerne attraktive og har venteliste.

HAB begrundes sit forslag med, at der er et antal familieboliger, som er handicapvenlige og dermed særligt godt indrettet til den målgruppe, som er over 55 år eller fysisk handicappet.

Forvaltningen vurderer, at kriterierne er saglige.

Kommunen har en anvisningsret indtil hver fjerde ledige familiebolig i en afdeling. Udnyttes anvisningsretten af kommunen, gælder de særlige udlejningskriterier ikke for disse boliger.

Aftalen kan maksimalt løbe i 4 år. Er parterne enige, kan aftales revideres inden udløbet af 4-års-perioden med henblik på en forlængelse.

Juridiske aspekter

Efter almenboliglovens § 60 kan kommunalbestyrelsen og en almen boligorganisation indgå aftale om, at ledige familieboliger i en afdeling skal udlejes efter særlige kriterier. Kriterierne fastsættes ved aftale mellem kommunalbestyrelsen og boligorganisationen.

Aftalen tages op til revision senest 4 år efter aftalens indgåelse.

Efter almenboliglovens § 59, stk. 1 kan kommunen kræve, at op til hver fjerde ledige bolig stilles til rådighed for kommunen til løsning af boligsociale opgaver.

Procedure

- Økonomiudvalget 21. maj 2024.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Sagen udsættes til juni-mødet.

Bilag

Liste over boliger som særlige udlejningskriterier skal gælde for

Punkt 103: Renovering af afdeling 4 i Boligselskabet af 1943 i Vojens

24/6794

Sagsresume

Beslutning om godkendelse af optagelse af lån til renoveringsprojekt i afdeling 4, Vestervang 4-14 og 13-17 og Dybbølgade 1-11, 6500 Vojens, i Boligselskabet af 1943 i Vojens.

Projektet finansieres med et realkreditlån på 34.125.000 kr. Låneoptaget medfører en gennemsnitlig huslejestigning på 11,79 %. Huslejestigninger over 5 % skal godkendes af kommunalbestyrelsen, og beslutning om godkendelse af huslejestigningen ønskes således.

Derudover ønskes beslutning om 100 % kommunal garanti for lånet godkendt.

Beslutningskompetencen ligger hos Haderslev Kommunalbestyrelse.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at Økonomiudvalget over for kommunalbestyrelsen anbefaler, at

- Realkreditlån på 34.125.000 kr. godkendes.
- Kommunal garanti på maksimalt 34.125.000 kr. godkendes.
- Huslejestigning på gennemsnitlig 11,79 % godkendes.

Sagsfremstilling

Renovering af afdeling 4, Vestervang 4-14 og 13-17 og Dybbølgade 1-11, 6500 Vojens, har været på vej i nogle år, og målet med renoveringen er at skabe gode, sunde og energirigtige boliger for beboerne.

Projektet omfatter nyt tag med solceller, nye tagvinduer, nye vinduer og terrassedøre samt nye tagrender og nedløb/faldstammer. I forbindelse med tagudskiftningen tilføres ekstra isolering på loft og i skunke samt i gavle. Fjernvarmeinstallationen i kælderen renoveres og nye isolerede fjernvarmerør tilføres. Opgangsdøre bevares, men renoveres. Projektbeskrivelse vedlægges som bilag 1.

Den anslåede besparelse på varme- og el-forbrug efter renoveringen er ca. 35 % eller ca. 55 kr./m²/år. I en bolig på 87 m² vil der kunne opnås en årlig besparelse på 4.785 kr. efter renoveringen.

Bygningernes energimærke flytter sig fra energimærke D til A2010 efter renoveringen.

Huslejekonsekvens

I afdeling 4, Vestervang 4-14 og 13-17 og Dybbølgade 1-11, 6500 Vojens, vil låneoptaget medføre en gennemsnitlig huslejestigning på 11,79 %, svarende til en stigning på 95 kr./m²/år. I en bolig på 87 m² med en nuværende leje på 4.280 kr./måned stiger lejen til 4.969 kr./måned efter renoveringen.

På ekstraordinært afdelingsmøde den 17. april 2024 har beboerne godkendt renoveringsprojektet samt huslejestigningen på 11,79 %. Der henvises til bilag 2.

Finansiering

Den samlede anlægssum for projektet er 39.625.000 kr. Anlægssummen reduceres med 4.500.000 kr. fra afdeling 4's henlæggelseskonto og 1.000.000 kr. fra dispositionsfonden.

	Kr.
Samlet finansieringsbehov	39.625.000
Henlæggelser	- 4.500.000
Dispositionsfonden	- 1.000.000
Samlet eksternt finansieringsbehov	34.125.000

Økonomiske forhold

Renoveringen finansieres med et realkreditlån på 34.125.000 kr. Nykredit forudsætter, at kommunen yder kommunal garanti på 100 %.

Kommunen påtager sig en kommunal garanti for den del af lånet, som ligger ud over 60 % af ejendommens værdi, jf. almenboliglovens § 127. Garantikravet kan ikke opgøres, før renoveringen er gennemført, og garantien opgøres teknisk set beløbsmæssigt indtil da til lånets størrelse på 34.125.000 kr. Når renoveringen er gennemført, opgøres garantien på grundlag af markedsværdien. Garantikravet kendes først, når garantierklæringen fremsendes af realkreditinstituttet.

Kommunalbestyrelsen kan give garanti for lån til ekstraordinære renoveringsarbejder. Det vurderes, at der er tale om ekstraordinære renoveringsarbejder. Kommunal garanti efter almenboligloven påvirker ikke kommunens låneramme, jf. lånebekendtgørelsens § 3, stk. 2, nr. 1.

Juridiske aspekter

Kommunalbestyrelsen skal godkende en almen boligorganisations optagelse af lån, jf. almenboliglovens § 29.

Kommunalbestyrelsen kan yde garanti for lån til ekstraordinære renoveringsarbejder, jf. almenboliglovens § 98.

Lejeforhøjelser over 5 % som følge af forbedringsarbejder skal godkendes af kommunalbestyrelsen, jf. almenlejelovens § 10, stk. 3.

Procedure

- Økonomiudvalget 21. maj 2024
- Haderslev Kommunalbestyrelse 28. maj 2024.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Beslutning i Haderslev Kommunalbestyrelse den 28-05-2024

Godkendt.

Bilag

Projektbeskrivelse

Referat af ekstraordinært afdelingsmøde den 17. april 2024

Punkt 104: Skema C - Renovering af afdeling 6,7 og 8, Boligselskabet af 1943 i Vojens

22/23202

Sagsresume

Beslutning om godkendelse af skema C vedrørende renoveringsprojektet i afdelingerne 6, 7 og 8, Dybbølgade 2-20 og Søndergade 18-42 i Boligselskabet af 1943 i Vojens.

Boligselskabet af 1943 i Vojens har gennemført renoveringsarbejder i afdelingerne 6, 7 og 8, Dybbølgade 2-20 og Søndergade 18-42 i Vojens. Projektet omfatter renoveringsarbejder omkring facader, totalrenovering af køkkener og badeværelser, herunder ombygningsarbejder og gennemførelse af tilgængelighedsarbejder i udvalgte boliger.

Boligselskabet har fremsendt skema C endeligt byggeregnskab for afdelingerne til kommunens godkendelse. Da den samlede anskaffelsessum er 24.001.054 kr. højere end ved skema B, skal ny sum godkendes. Derudover er garantien på det støttede lån forhøjet med 10.517.008 kr. til 100.084.965 kr., som ligeledes skal godkendes.

Beslutningskompetencen ligger hos Haderslev Kommunalbestyrelse.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at Økonomiudvalget over for kommunalbestyrelsen anbefaler, at

- Renoveringsprojektet med en samlet anskaffelsessum på 149.376.281 kr. godkendes
- Støttet lån på maksimalt 100.084.965 kr. godkendes
- Kommunal garanti på maksimalt 100.084.965 kr. svarende til 100 % af det støttede lån godkendes
- Anvendelsen af 13.484.046 kr. på reguleringskontoen godkendes

Sagsfremstilling

Haderslev Kommunalbestyrelse besluttede den 31. januar 2017 at godkende skema A og den 18. december 2018 at godkende skema B til et renoveringsprojekt i afdelingerne 6, 7 og 8 beliggende Dybbølgade 2-20 og Søndergade 18-42 i Vojens. Skema B er vedlagt som bilag 1.

Renoveringen er gennemført og afsluttet og omfatter etablering af 42 tilgængelighedsboliger, renoveringsarbejder omkring facader, totalrenovering af køkkener og badeværelser, herunder ombygningsarbejder. De samlede anskaffelsessummer er som følger:

Afd.	Skema B støttede arbejder	Skema B ustøttede arbejder	Samlet skema B	Skema C støttede arbejder	Skema C ustøttede arbejder	Samlet skema C
6	28.903.737	18.327.927	47.231.664	33.185.295	23.211.365	56.396.660
7	36.497.157	6.684.397	43.181.554	38.432.759	12.568.022	51.000.781
8	24.167.063	10.794.946	34.962.009	28.466.911	13.511.929	41.978.840
I alt	89.567.957	35.807.270	125.375.227	100.084.965	49.291.316	149.376.281

Renoveringsprojektet er realiseret for i alt 149.376.281 kr. (støttede og ustøttede arbejder), hvilket er 24.001.054 kr. mere end forventet ved skema B.

De samlede støttede arbejder ved skema C er i alt 100.084.965 kr., hvilket er 10.517.008 kr. højere end ved skema B. De poster, der er blevet dyrere end forventet er bl.a. vådrum, tekniske anlæg, genhusning, byggelånsrenter, udgifter til byggeplads, tag og ydervægge. Notat om afvigelser mellem skema B og C er vedlagt som bilag 2.

Reguleringskonto

De samlede ustøttede arbejder ved skema C er i alt 49.291.316 kr., hvilket er 13.484.046 kr. mere end forventet ved skema B. De poster, der er blevet dyrere end forventet er bl.a. teknisk rådgivning og vedligeholdelse. Der henvises til bilag 2.

I afdelinger, der har fået renoveringsstøtte fra Landsbyggefondens, skal der regnskabsmæssigt oprettes en reguleringskonto i afdelingen. Vi har modtaget en opgørelse der viser, at der er 14.397.000 kr. på reguleringskontoen. hvoraf 13.484.046 kr. ønskes frigivet. Kommunalbestyrelsen og Landsbyggefondens skal godkende dette.

En godkendelse vil betyde, at finansieringen af de ustøttede arbejder forbliver uændret i forhold til skema B.

Anskaffelsessummerne finansieres som følger:

	Skema A	Skema B	Skema C	Forskel skema B-C
Støttet lån	87.487.000	89.567.957	100.084.965	10.517.008
Ustøttet lån	7.549.270	26.427.270	26.427.270	0
Fællespuljetilskud (LBF)	2.080.000	2.080.000	2.080.000	0
Kapitaltilførsel	1.500.000	1.500.000	1.500.000	0
Egen trækingsret	5.800.000	5.800.000	5.800.000	0
Reguleringskonto			13.484.046	13.484.046
Samlet finansiering	104.416.270	125.375.277	149.376.281	24.001.054

Der anmodes om 100.084.965 kr. i garanti for det støttede lån, svarende til 100 % af lånet. Der ydes 50 % regaranti fra Landsbyggefondens svarende til 50.042.483 kr. Garantien på det støttede lån er forhøjet med 10.517.008 til 100.084.965 kr.

Garanti for det ustøttede lån er uændret.

Forvaltningen vurderer, at kommunen ikke har en saglig grund til at afvise at godkende skema C, selvom det afviger fra skema B. Det skyldes, at overskridelsen på det støttede lån er godkendt af Landsbyggefonden, der vil øge deres garanti tilsvarende, jf. bilag 3, og at overskridelserne kan gennemføres uden lejestigninger bortset fra almindelig pristalsregulering.

Byggeregnskabet er godkendt af bestyrelsen i Boligselskabet af 1943 i Vojens den 28. september 2022. Se bilag 4.

Økonomiske forhold

De støttede arbejder finansieres med et støttet realkreditlån. Kommunen yder en kommunal garantistillelse for lånene på 100 %, hvor 50 % af denne forpligtelse dækkes af Landsbyggefonden. Det betyder, at den kommunale garanti skal forhøjes med 10.517.008 kr. til i alt 100.084.965 kr. for det støttede lån.

Garantien medregnes ikke i kommunens låneramme, jf. lånebekendtgørelsen.

Juridiske aspekter

Landsbyggefonden kan med hjemmel i § 91 i Almenboligloven give tilsagn om støtte til ydelsen på lån til renovering af almene boliger. Kommunen yder en kommunal garantistillelse for lånene, hvor 50 % af denne forpligtelse dækkes af Landsbyggefonden.

Landsbyggefonden kan efter § 92 yde særlig driftsstøtte til arbejderne efter § 91 bl.a. som tilførsel af penge til afdelingen. Der kan gives kommunal garanti for lån til udstøttede arbejder efter lovens § 98. Efter § 29, stk. 1 skal boligorganisationens låneoptagelse godkendes.

Efter lovens § 127 omfatter den kommunale garanti den del af lånet der har sikkerhed ud over 60 % af ejendommens værdi på låneoptagelsestidspunktet.

Procedure

- Økonomiudvalget 21. maj 2024
- Haderslev Kommunalbestyrelse 28. maj 2024.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Beslutning i Haderslev Kommunalbestyrelse den 28-05-2024

Godkendt.

Bilag

Boligselskabet af 1943 i Vojens godkendelse af skema B for renovering af afdeling 6-8

Følgeskrivelse-notat over afvigelser fra Rambøll

Udvidet anlægsramme for Boligselskabet af 1943, renoveringssag, afd. 6, 7 og 8 - Jnr.: 1374, - Jnr.: 1375, - Jnr.: 1376

Referat 28. september 2022

Punkt 105: Brugsretsaf tale med FDF Vilstrup

23/3094

Sagsresume

Beslutning om godkendelse af den opdaterede brugsretsaf tale mellem Haderslev Kommune og FDF Vilstrup.

Kultur- og Fritidsudvalget har den 22. juni 2023 godkendt en 10-årig brugsretsaf tale, som efterfølgende er godkendt i Ankestyrelsen under forudsætning af, at den også godkendes af kommunalbestyrelsen.

Beslutningskompetencen ligger hos Haderslev Kommunalbestyrelse.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at Økonomiudvalget over for kommunalbestyrelsen anbefaler, at

- brugsretsaf talem mellem Haderslev Kommune og FDF Vilstrup for matrikel 0162 i Sønder Vilstrup jf. vedhæftet bilag 2 godkendes.

Sagsfremstilling

Kultur- og Fritidsudvalget har den 22. juni 2023 godkendt en 10-årig brugsretsaf tale mellem Haderslev Kommune og FDF Vilstrup om fortsat brug af den ejendom, hvor FDF Vilstrup har deres bygning og aktiviteter. Se bilag 1 for referatet med godkendelsen fra udvalgsrådet. Se bilag 2 for brugsretsaf talem.

Aftalen er efterfølgende indsendt til Ankestyrelsen til godkendelse af aftalens løbetid på de 10 år. Ankestyrelsen har nu godkendt aftalen under forudsætning af, at den også godkendes af Kommunalbestyrelsen. Se bilag 3 for Ankestyrelsens afgørelse.

Økonomiske forhold

Brugsretsaf talem sker vederlagsfrit, mod at FDF Vilstrup opretholder deres forpligtelser i aftalen.

Juridiske aspekter

Aftalens løbetid på de 10 år afhænger af såvel Ankestyrelsens som Kommunalbestyrelsens godkendelse.

Afgørelser herfra vedhæftes brugsretsaf talem.

Procedure

- Økonomiudvalget 21. maj 2024
- Haderslev Kommunalbestyrelse 28. maj 2024.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Beslutning i Haderslev Kommunalbestyrelse den 28-05-2024

Godkendt.

Bilag

Dagsordenpunkt fra KFU vedr. opdateret brugsretsftale FDF Vilstrup

Brugsretsftale opdateret med FDF Vilstrup fra 2023 underskrevet af alle

Afgørelse fra Ankestyrelsen - FDF Vilstrup

Punkt 106: Nustrup Børnecenter

21/3941

Sagsresume

Børne- og Familieudvalget skal i denne sag beslutte, om der skal arbejdes videre med et af 3 scenarier i forhold til Nustrup Børnecenter.

Forvaltningen har opstillet tre scenarier, som kan være med til at realisere den bedst mulige institution i Nustrup. Alle scenarier vil kræve, at der meddeles yderligere anlægsbevilling til Børnecenter Nustrup-projektet.

Beslutningskompetencen i forhold til anlægsbevilling ligger hos Haderslev Kommunalbestyrelse.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at

- udvalget beslutter, om der skal arbejdes videre med et af de tre scenarier for Nustrup Børnecenter, og i givet fald anviser finansiering.

Sagsfremstilling

Børne- og Familieudvalget godkendte på sit møde den 8. april 2024 licitationsresultatet for Nustrup Børnecenter. I den sammenhæng ytrede udvalget ønske om, at forvaltningen afsøgte mulighederne for finansiering af nogle af de elementer, som indgik i nedskaleringen.

Licitationen på Nustrup Børnecenter havde vist et resultat på 4,246 mio. kr. højere end budgettet. Dette skyldes, at man havde en del optioner med i udbuddet, men også at man ændrede institutionen fra en 3-6-års til 0-6-års institution. Derfor blev anlægsprojektet nedskaleret i forhold til optionerne, så budgettet blev overholdt.

Efter nedskaleringen indeholder anlægsbudgettet de arbejder, der vedrører etableringen af 0-6-års institutionen, ombygningen af multirummet samt de nødvendige efterfølgende arbejder i skolen.

Efter godkendelse af licitationsresultatet har styregruppen genbesøgt anlægsprojektet med henblik på at opstille scenarier (prioriteringer), så den bedst mulige institution i Nustrup kan realiseres.

Styregruppen har fundet frem til følgende tre scenarier med forskellig finansiering:

- Scenarie 1 – Kernerdrift
- Scenarie 2 – Kernerdrift + udeområde + eksterne brugere (foreninger)
- Scenarie 3 – Kernerdrift + udeområde + eksterne brugere (foreninger) + opgradering af muligheder

Indholdet af de tre scenarier fremgår af bilag 1.

Økonomiske forhold

Kommunalbestyrelsen godkendte senest 29. august 2023, pkt. 126 anlægsbevilling til Børnecenter Nustrup. Der er i alt meddelt anlægsbevilling på 14,475 mio.kr.

Der er lavet tre scenarier på merudgifter:

- Scenarie 1 – Kernedrift – udgift på 1,035 mio. kr.
- Scenarie 2 – Kernedrift + udeområde + eksterne brugere (foreninger) – udgift på 1,660 mio. kr.
- Scenarie 3 – Kernedrift +udeområde + eksterne brugere (foreninger) + opgradering af muligheder – 1,886 mio. kr.

Forvaltningen foreslår to forskellige finansieringsmuligheder:

- Ny daginstitution på Thrigesvej – reserverede midler til senere udmøntning
- En kombination af midlerne fra den ny daginstitution på Thrigesvej og Pulje til strukturelle udfordringer på borgernære områder (Økonomiudvalget).

Scenarie 1 vil kunne lade sig realisere ved allokering ressourcer fra ny daginstitution på Thrigesvej, mens scenarier 2 og 3 også vil kræve finansiering fra fx Økonomiudvalgets Pulje til strukturelle udfordringer på borgernære områder.

Alle scenarier vil kræve, at der meddeles yderligere anlægsbevilling til Børnecenter Nustrup-projektet.

Forslag til finansieringen af de tre scenarier er uddybet i bilag 2.

Procedure

- Børne- og Familieudvalget 13. maj 2024

Beslutning i Børne- og Familieudvalget den 13-05-2024

Det blev besluttet, at der arbejdes videre med scenarie 1 plus tilkøb af foreningsaktiviteter og passage ved parkeringsplads i scenarie 2.

Over for Økonomiudvalget og kommunalbestyrelsen foreslås projektet finansieret med 1,193 mio. kr. fra særligt reserveret beløb under bevilling til ny daginstitution på Trigesvej.

Thomas Vedsted stemmer imod idet, han stadig finder projektet urealistisk i sin nuværende form.

Fraværende:

Julie Juhler

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Børne- og familieudvalgets indstilling blev anbefalet overfor kommunalbestyrelsen.

Benny Bonde stemte imod.

Beslutning i Haderslev Kommunalbestyrelse den 28-05-2024

Afstemning om indstilling fra Børne- og Familieudvalget.

For stemte: Socialdemokratiet, Radikale Venstre, Konservative Folkeparti, SF, Dansk Folkeparti, Slesvigsk Parti, Venstre, Enhedslisten: i alt 29

Imod stemte: Thomas Vedsted, Benny Bonde; i alt 2

Undlod at stemme: 0

Indstillingen fra Børne- og Familieudvalget blev godkendt.

Thomas Vedsted stemte imod, idet han mener, at der naturligvis skal ske udvikling uden for centerbyerne, men dette projekt løser ikke de problemer der plager Nustrup skole.

Bilag

Bilag 1: Indhold i de tre scenarier

Bilag 2: Finansiering

Punkt 107: Basen - vision

22/6612

Sagsresumé

Beslutning om godkendelse af oplæg til vision for udviklingsprojekt Basen. Derudover søges om anlægsbevilling til juridiske og økonomiske for-analyser.

Vækst- og Udviklingsudvalget besluttede den 6. juni 2023, at der skal arbejdes videre med projekt Basen og mulighederne for at skabe et formidlingscenter i tilknytning til Flyvestation Skrydstrup og F35 Campus, som også inkluderer erhvervs-, uddannelses-, møde- og konferencefaciliteter. Centeret skal kunne facilitere mødet mellem det militære og det civile samfund med faciliteter til virksomheder, Forsvaret og uddannelsesinstitutioner.

For at skærpe indsatsen med mulighedsafdækning og projektudvikling bedes udvalget drøfte og godkende oplæg til vision for udviklingsprojekt Basen:

Visionen for udviklingsprojekt Basen er, at der etableres et center ved Flyvestation Skrydstrup med faciliteter, der er så attraktive, at centeret;

- bliver et formidlings- og turismefyrtårn, der tiltrækker gæster og øger turismeomsætningen;
- bidrager til at opfylde Haderslev Kommunes ambitioner om flere borgere, arbejdspladser og i uddannelse samt understøtter den grønne omstilling;
- understøtter Forsvarets og forsvarsindustriens fremtidige udvikling samt Haderslev Kommunes rolle som forsvarskommune.

Derudover skal der søges om anlægsbevilling på 0,5 mio. kr. til indledende afdækninger af juridiske og økonomiske organisationsmodeller.

Beslutningskompetencen til godkendelse af vision ligger hos Vækst- og Udviklingsudvalget, mens kompetencen til at meddele anlægsbevillinger ligger hos Haderslev Kommunalbestyrelse.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at

- vision for udviklingsprojekt Basen godkendes
- Vækst- og Udviklingsudvalget og Økonomiudvalget overfor kommunalbestyrelsen anbefaler, at der meddeles anlægsbevilling på 0,5 mio. kr. til juridiske og økonomiske for-analyser

Sagsfremstilling

På baggrund af et visionsprospekt fra konsulentvirksomheden Kumulus besluttede Vækst- og Udviklingsudvalget den 6. juni 2023 (sag 56), at der skal arbejdes videre med at afdække muligheder og perspektiver for et formidlingscenter ved Skrydstrup med tilknyttede erhvervs-, uddannelses-, møde- og konferencefaciliteter. Et eventuelt center skal tage afsæt i, og understøtte, Flyvestation Skrydstrup og Haderslev Kommunes rolle som forsvarskommune. Centeret kan desuden understøtte Kommunalbestyrelsens 2030-vækstambitioner om +250 i uddannelse, +500 borgere og +1.000 arbejdspladser og bidrage til den grønne omstilling.

Administrationen har foretaget indledende sonderinger og drøftelser med potentielle interessenter, bl.a. med Forsvaret og med aktører i forsvarsindustrien og på erhvervsuddannelsesområdet. Status er løbende drøftet med Udvalget – herunder om faglige og indholdsmæssige potentialer, fysiske placeringsmuligheder og mulige samarbejdspartnere.

For at skærpe indsatsen med mulighedsafdækning og projektudvikling fremlægger administrationen til udvalgets drøftelse og godkendelse et oplæg til vision for udviklingsprojektet, der giver retning og fokus.

Derudover skal der søges om anlægsbevilling på 0,5 mio. kr. til med ekstern bistand at få afdækket mulige juridiske og økonomiske organisationsmodeller for Basen. Der er behov for at udvide de indledende sonderinger med robuste juridiske og markedsøkonomisk faglige vurderinger som grundlag for bl.a. udvikling af business-cases til kvalificering af dialogen med mulige partnere, investorer og andre interessenter. Det vurderes, at udgifterne til de indledende juridiske og økonomiske afdækninger kan holdes inden for en ramme på 0,5 mio. kr.

Økonomiske forhold

Der er med Budgetforlig 2024-2027 tilført i alt 6,0 mio. kr. under anlæg til at afsøge muligheder for etablering af et formidlingscenter ved Skrydstrup med tilknyttede erhvervs-, uddannelses-, møde- og konferencefaciliteter. Der er afsat 1,0 mio. kr. årligt i årene 2024 og 2025. I 2026 og 2027 er afsat 2,0 mio. kr. årligt.

Der søges i denne sag om anlægsbevilling på 0,5 mio. kr. til juridiske og økonomiske for-analyser.

Procedure

- Vækst- og Udviklingsudvalget 14. maj 2024
- Økonomiudvalget 21. maj 2024
- Haderslev Kommunalbestyrelse 28. maj 2024

Beslutning i Vækst- og Udviklingsudvalget den 14-05-2024

Dot 1 og 2 godkendt

Supplerende sagsfremstilling

De bevillingsmæssige konsekvenser fremgår af bevillingspåtegningen i bilag 1.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Beslutning i Haderslev Kommunalbestyrelse den 28-05-2024

Afstemning om indstilling om meddelelse af anlægsbevilling.

For stemte: Socialdemokratiet, Radikale Venstre, Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti, Slesvigsk Parti, Venstre, Thomas Vedsted, Benny Bonde: i alt 29

Imod stemte: 0

Undlod at stemme: SF og Enhedslisten, i alt 2

Indstillingen blev godkendt.

Bilag

Bevillingspåtegning - Basen

Punkt 108: Beslutning om medfinansiering til Aarø Naturø

24/8656

Sagsresume

Beslutning om medfinansiering til Aarø Naturø forud for ny fondsansøgning.

I budgetforlig 2024-2027 er afsat 10,0 mio. kr. som egenfinansiering til en konkret puljeansøgning ved Erhvervsfremmebestyrelsen, om støtte til turismeinfrastruktur på Aarø. I november 2023 kom der afslag på ansøgningen, og Teknik og Klima foreslår derfor at udvalget tager stilling til, hvorvidt de 10,0 mio. kr. kan målrettes en anden og ny fondsansøgning.

Teknik og Klima anbefaler på baggrund af udviklingsplanens fokus samt dialoger med lokale og fonde, at en kommende fondsansøgning indeholder følgende syv tiltag:

- Pejlemærke Aarø Sund Havn
- Ankomstbygning Aarø Havn
- Forbindelse mellem Aarø havn og by
- Naturstier
- Fugletårn
- Wayfinding og formidling
- Aktiviteter i projektperioden

Tiltagene kan gennemføres indenfor gældende planlægning, men kræver dog enkelte lodsejeraftaler og tilladelser fra relevante myndigheder.

Tiltagene giver et samlet budget på ca. 15,6 mio. kr. inkl. projektering og anlæg. Det forventes at der fra fondene kræves en medfinansiering på 50% af den samlede projektøkonomi. Dertil kommer en obligatorisk fondsmoms (17,5 %) af en bevilling, som udelukkende kan bekostes af Haderslev Kommune. Haderslev Kommune forventes således at skulle bidrage med ca. 9,2 mio. kr.

Beslutningskompetencen ligger hos Vækst- og Udviklingsudvalget.

Indstilling

Direktøren for Teknik og Klima indstiller overfor udvalget, at

- Der træffes beslutning om, at Haderslev Kommunes andel af det samlede projektbudget, dvs. ca. 9,2 mio. kr. kan prioriteres som medfinansiering til de beskrevne tiltag.

Sagsfremstilling

Beslutning om medfinansiering til Aarø Naturø forud for ny fondsansøgning.

I budgetforlig 2024-2027 er afsat 10,0 mio. kr. som egenfinansiering til en konkret puljeansøgning ved Erhvervsfremmebestyrelsen, om støtte til turismeinfrastruktur på Aarø. Se afsnit om økonomiske forhold. I november

2023 kom der afslag på ansøgningen, og Teknik og Klima foreslår derfor at udvalget tager stilling til, hvorvidt de 10,0 mio. kr. kan målrettes en anden og ny fondsansøgning.

Afslaget på puljeansøgningen ved Erhvervsfremmebestyrelsen har givet anledning til igen at se på de mange tiltag, der ligger i den strategisk-fysiske udviklingsplan for Aarø. Se bilag 1.

Teknik og Klima har været i dialog med relevante fonde, der udtrykker interesse for at støtte et udviklingsprojekt. Fondene lægger især vægt på, at der ansøges om et samlet projekt, som underbygger et oplevelsesforløb, og forbinder fastland og ø. Sideløbende hermed har forvaltningen også været i dialog med Aarø beboerforening og Aarøsund Bynævn. De lokale har været med til at kvalificere og sætte retning på de tiltag, der peger ind i en ny ansøgning og til at sikre, at de udvalgte tiltag giver mest mulig gavn til en bred brugergruppe, lokale såvel som besøgende.

Teknik og Klima anbefaler på baggrund af udviklingsplanens fokus samt dialoger med lokale og fonde, at en kommende fondsansøgning indeholder følgende syv tiltag. Tiltagene er blevet bearbejdet, og fremstår mere detaljerede end hidtil vist i den strategisk-fysiske udviklingsplan. Dette med formål om at komme et skridt nærmere tiltagenes funktion, udformning og økonomi, som grundlag for et samlet fondsprospekt og den tilhørende myndighedsbehandling. Se bilag 2:

- Pejlemærke Aarøsund Havn, et samlings- og formidlingspunkt nær færgelejet, der formidler oplevelser og historier i området, samt introducerer oplevelserne som de besøgende har i vente på Aarø
- Ankomstbygning Aarø Havn, erstatter den nuværende servicebygning med faciliteter for besøgende, lystsejlere, de ventende færgegæster og færgepersonalet. Udformet som en selvstændig etape, der kan opføres uafhængigt af Aarøs Perles drift.
- Forbindelse mellem Aarø havn og by, tilbyder en trafiksikker ankomst til byen, og det første store udsyn over strandensområdet Korsø.
- Naturstier, underbygger mobilitet og oplevelser, der strækker sig udenfor det overordnede vejnet.
- Fugletårn, et pejlemærke at gå efter, som tilbyder ly og en tilgængelig oplevelse.
- Wayfinding og formidling, som sikrer den røde tråd på fastland og ø.
- Aktiviteter i projektperioden, som understøtter det prioriterede turismeområde "Lillebælt og Aarø", samt sikrer ejerskab og løbende formidling.

De syv tiltag tænkes opført som en del af den samme "designfamilie" hvor udtryk og materialer skaber genkendelighed på tværs, og laver et fælles anslag at arbejde videre på, når forskellige aktører tilføjer flere tiltag i fremtiden. Tiltagene kan gennemføres indenfor gældende planlægning, men kræver dog enkelte lodsejeraftaler og tilladelser fra relevante myndigheder.

Tiltagene giver et samlet budget på ca. 15,6 mio. kr. inkl. projektering og anlæg. Det forventes at der fra fondene kræves en medfinansiering på 50% af den samlede projektøkonomi. Dertil kommer en obligatorisk fondsmoms (17,5 %) af en bevilling, som udelukkende kan bekostes af Haderslev Kommune.

Det vil sige at Haderslev Kommune forventes samlet at skulle bidrage med ca. 9.2 mio. kr. (ca. 7,8 mio. kr. + ca. 1,4 mio. kr.).

Der afholdes et offentligt borgerarrangement på Aarø ultimo maj, med formål at fortælle om arbejdet med den strategisk-fysiske udviklingsplan og visionen om Aarø Naturø.

Såfremt der træffes beslutning om medfinansiering til ny fondsansøgning forventer Teknik og Klima at ansøge om midler før sommerferien med svar i efteråret 2024.

Økonomiske forhold

Af budgetforlig 2024-2027 fremgår følgende:

”Udvikling af Aarø”

Som et led i at udvikle natur og turisme på Aarø og i forlængelse af den strategisk-fysiske udviklingsplan for øen, er der sendt en ansøgning på projekt: "Aarø - mellem havn og natur". Projektet indebærer en egenfinansiering på 10,0 millioner til projektet, hvis projektet opnår fuld støtte på 30 mio.kr.

Der er til egenfinansiering af projektet afsat 1,0 mio. kr. i 2024, 4,0 mio. kr. i 2025 og 5,0 mio. kr. i 2026.

Vækstinitiativet omkring ”Udvikling af Aarø” er placeret under Vækst- og Udviklingsudvalget.

Tildeling af fondsmidler medfører en obligatorisk fondsmoms (17,5 %) af en bevilling, som udelukkende kan bekostes af Haderslev Kommune.

Det vil sige at Haderslev Kommune forventes samlet at skulle bidrage med ca. 9.165.000 kr.

Procedure

- Vækst- og Udviklingsudvalget den 14. maj 2024

Beslutning i Vækst- og Udviklingsudvalget den 14-05-2024

Vækst- og Udviklingsudvalget indstiller, at Økonomiudvalget over for Haderslev Kommunalbestyrelse anbefaler at træffe beslutning om, at beløbet som i budget 2024-2027 er afsat til egenfinansiering af projektet ”Aarø - mellem havn og natur” i stedet kan afsættes til egenfinansiering af prioriterede tiltag i projekt ”Aarø Naturø”, idet beslutningskompetencen er hos Haderslev kommunalbestyrelse.

Udvalget anmoder om revideret projektoplæg med reduceret økonomi.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Indstillingen fra Vækst- og Udviklingsudvalget blev anbefalet over for kommunalbestyrelsen.

Beslutning i Haderslev Kommunalbestyrelse den 28-05-2024

Indstillingen fra Vækst- og Udviklingsudvalget blev godkendt.

Bilag

Strategisk fysisk udviklingsplan for Aarø_LQ

Tiltag til fondsansøgning

Punkt 109: Igangsætning af planlægning for solenergiprojekt Strandelhjørn

24/8501

Sagsresumé

Beslutning om igangsætning af udarbejdelsen af et kommuneplantillæg og en lokalplan for solcellepark Strandelhjørn. Projektet, som er et af de tre pilotprojekter for solenergi i Haderslev Kommune, har på grundlag af en projektansøgning gennemført en forhåndsdialog med projektejer og borgerne i Strandelhjørn. Det aktuelle projekt er nu tilpasset på grundlag af forhåndsdialogen. Der skal nu træffes en beslutning om eventuel igangsætning af planlægning, som vil bestå af et kommuneplantillæg, en lokalplan og miljøvurdering.

Beslutningskompetencen ligger ved Haderslev Kommunalbestyrelse.

Indstilling

Direktøren for Teknik og Klima indstiller, at Teknik- og Klimaudvalget og Økonomiudvalget anbefaler overfor kommunalbestyrelsen, at

- igangsætning af planlægning for solenergianlæg ved Strandelhjørn godkendes

Sagsfremstilling

Valget af projektet som et af de tre pilotprojekter skyldes primært dets placering i et lavbundsområde. Det omfattede oprindeligt 128 ha, men er nu, efter forhåndsdialogen, reduceret til 104 ha. Udover tilpasning af bruttoareal, er projektet nu tilpasset arealets §3 naturområde. Den sydvestlige del af det oprindelige projekt er nu fjernet, sådan at boligerne beliggende med udsigt mod vest på Strandelhjørn Bygade ikke længere kan se anlægget i vinklen mod nordvest. Afgrænsningen mod Nipså er tilpasset en minimumafstand på 25 meter på hver side af åen, hvor den er smallest. Desuden er der i designet af solcelleparken indarbejdet et stiforløb gennem anlægget i form af en cykel- og gangsti med eventuel underkørsel under Diagonalvej, og der er skabt en åbning i solcelleparken mod Diagonalvej, sådan at Nipså på dette stykke er synlig i landskabet. Se bilag 1.

I løbet af forhåndsdialogsperioden og på opfordring fra Teknik og Klima har lokale beboere i Strandelhjørn dannet en arbejdsgruppe. Arbejdsgruppen, som har deltaget i en række møder med projektejer og forvaltningen, har fungeret som bindeled til borgerne i Strandelhjørn. Generelt har den lokale befolkning udtrykt, at solceller ikke er samfundets højeste ønske. Men hvis de skal placeres der, mener de, det er mest fornuftigt at få det bedste ud af projektet og samarbejde om processen. På arbejdsgruppemøderne er projektets tilpasninger samt lokalbefolkningens ønsker og bekymringer blevet drøftet. Yderligere detaljer fra disse møder kan findes i bilag 2. Derudover er der blevet afholdt række borgermøder, referater fra disse møder er tilgængelige på www.haderslev.dk/vedvarendeenergi

En eventuel realisering af det ansøgte projekt forudsætter, at der tilvejebringes en planlægning for solenergianlægget. Denne plan skal regulere opstillingen og integrationen af anlægget, føringsveje til kabeltilslutning samt for eksempel etablering af skærmende beplantning. Den skal også tage højde for placering af cykel- og gangsti samt samspillet mellem anlægget og nærliggende natur. Planprocessen består af tre dele, som i videst muligt omfang vil køre parallelt:

Kommuneplantillæg:

Der udarbejdes et kommuneplantillæg, der udlægger et rammeområde ved Strandelhjørn til tekniske anlæg. Kommuneplantillægget danner grundlag for en lokalplan og udpeger afgrænsningen af projektområdet. Som del af kommuneplantillægget gennemføres en landskabsanalyse af mulighederne for at tilpasse udpegningen i kommuneplanen. Med hensyn til åben og inkluderende proces, forslår Teknik og Klima at gennemføre borgermøder, især i begyndelsen af den 8-ugers offentlige høringsperiode. Ifølge tidsplanen, se bilag 3, forventes disse møder at finde sted i uge 10-18 i 2025.

Lokalplanforslag:

Lokalplanen fastlægger bestemmelser for den egentlige realisering af etablering og drift for solenergianlægget med tilhørende tekniske installationer samt grønne områder og beplantningsforhold. Lokalplanen tager særligt hensyn til omkringliggende natur og tilpasning af anlægget i landskabet så naturoplevelser som indblik mod Nipså ikke forringes. Planen skal også imødekomme lokalbefolkningens ønsker, herunder tilpasning af cykelsti samt øvrige stier i projektområdet og omfanget af levende hegn der omkranser solcelleanlægget. Yderligere information kan findes i bilag 4.

Miljøvurderingsproces:

Projektansøger har erklæret, at de frivilligt vil indsende en ansøgning om gennemførelse af en VVM-miljøkonsekvensrapport. Dette er muligt, da lokalplanen udformes som en projektlokalplan. Denne proces inkluderer en Strategisk Miljø Vurdering (SMV) af lokalplanen. Desuden omfatter processen en Vurdering af Virkning på Miljøet (VVM) for selve projektet, som indebærer en grundig miljøvurdering af både anlægsprojektet og projektets fremtidige drift.

Procedure

- Teknik- og klimaudvalget 13. maj 2024
- Økonomiudvalget 21. maj 2024
- Haderslev Kommunebestyrelse 28. maj 2024

Beslutning i Teknik- og Klimaudvalget den 13-05-2024

Planlægningen igangsættes, idet beplantningen særligt mod Diagonalvejen og Gelsåvej forstærkes, i forhold til at begrænse indblik.

Benny Bonde stemmer i mod, da han mener, at solceller hører hjemme på tagene.

Fraværende:

Kim Kabelka

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Indstillingen fra Teknik- og Klimaudvalget blev anbefalet over for kommunalbestyrelsen.

Benny Bonde stemmer i mod, da han mener, at solceller hører hjemme på tagene.

Beslutning i Haderslev Kommunalbestyrelse den 28-05-2024

Afstemning om indstilling fra Teknik- og Klimaudvalget

For stemte: Socialdemokratiet, Radikale Venstre, Konservative Folkeparti, SF, Slesvigsk Parti, Venstre, Enhedslisten og Thomas Vedsted, i alt 29

Imod stemte: Dansk Folkeparti og Benny Bonde, i alt 2

Undlod at stemme: 0

Indstillingen fra Teknik- og Klimaudvalget blev godkendt.

Benny Bonde stemte imod, idet han mener, at solceller hører hjemme på tagene, da der skal produceres fødevarer på landbrugsarealerne.

Bilag

Ansøgning - Strandelhjørn

Arbejdsgruppemøde 1. februar 2024

Tidsplan

Lokalplangrundlag solcelleanlæg i Strandelhjørn

Punkt 110: Godkendelse af Provas' regnskab 2023

24/9214

Sagsresume

Beslutning om godkendelse af Provas Holding A/S' regnskab 2023, anvendelse af årets resultat og valg af selskabets revisor. Regnskabet blev godkendt af selskabets bestyrelse den 22. april 2024, og bestyrelsen indstiller til generalforsamlingen, at årets resultat overføres til selskabets egenkapital, og at selskabets nuværende revisor genvælges.

Beslutningskompetencen ligger hos Haderslev Kommunalbestyrelse.

Indstilling

Direktøren for Teknik og Klima indstiller, at Teknik- og Klimaudvalget og Økonomiudvalget over for kommunalbestyrelsen anbefaler, at

- årsregnskab for Provas Holding A/S godkendes
- årets resultat overføres til egenkapitalen godkendes
- selskabets nuværende revisor, PWC, genvælges.

Sagsfremstilling

Årsregnskab for Provas Holding A/S skal godkendes af selskabets generalforsamling hvert år senest seks måneder efter regnskabsårets udløb. Generalforsamlingen skal der desuden tages stilling til anvendelse af årets resultat og valg af revisor. Da Haderslev Kommune er enejer af Provas Holding A/S, er det kommunalbestyrelsen, der skal godkende regnskab, anvendelse af resultat og valg af revisor.

Udkast til årsregnskabet for Provas Holding A/S er vedlagt som bilag 1. Regnskabet for Provas Holding A/S indeholder også et konsolideret koncernregnskab, hvor resultatet fra de fire driftsselskaber, Provas Holding A/S samt driftsselskaberne Provas-Haderslev Vand A/S, Provas-Haderslev Spildevand A/S, Provas-Haderslev Affald A/S og Provas-Haderslev Forsyningsservice A/S, er indarbejdet. Til orientering er udkast til årsregnskaber for de fire driftsselskaber vedlagt som bilag 2-5.

Årsregnskabet for Provas Holding A/S viser et overskud i 2023 på 42 mio. kr., som primært kan henføres til overskud på 35 mio. kr. i driftsselskabet Provas-Haderslev Affald A/S. I 2022 viste regnskab for affald et underskud på 37 mio. kr., men det var som et led i at nedbringe gæld til forbrugerne. Over år skal driftsområderne hvile i sig selv.

Regnskabet er godkendt af selskabets bestyrelse på bestyrelsesmøde den 22. april 2024. Selskabets bestyrelse indstiller desuden, at årets resultat overføres til egenkapitalen og at selskabet nuværende revisor, PWC, genvælges.

Procedure

- Teknik- og Klimaudvalget 13. maj 2024
- Økonomiudvalget 21. maj 2024
- Haderslev Kommunalbestyrelse 28. maj 2024

Beslutning i Teknik- og Klimaudvalget den 13-05-2024

Godkendt.

Fraværende:

Kim Kabelka

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Bilag

Provas koncernregnskab 2023

Provas affald, regnskab 2023

Provas Forsyningservice, regnskab 2023

Provas Spildevand, regnskab 2023

Provas Vand, regnskab 2023

Punkt 111: Endelig vedtagelse af Rottehandlingsplan 2024-2026

23/23596

Sagsresume

Beslutning om endelig vedtagelse af en ny rottehandlingsplan. Den nuværende rottehandlingsplan, der gælder for perioden 2021-2023, skal revideres minimum hvert tredje år. Teknik og Klima har udarbejdet et forslag til en ny rottehandlingsplan for perioden 2024-2026. Teknik- og Klimaudvalget besluttede den 5. februar 2023 at sende forslaget til den nye rottehandlingsplan i seks ugers høring. Der er ikke kommet nogen høringssvar.

Beslutningskompetencen ligger hos Haderslev Kommunalbestyrelse

Indstilling

Direktøren for Teknik og Klima indstiller, at Teknik- og Klimaudvalget og Økonomiudvalget overfor kommunalbestyrelsen anbefaler, at

- Rottehandlingsplan 2024-2026 vedtages endeligt.

Sagsfremstilling

Teknik- og Klimaudvalget besluttede den 5. februar 2023 at sende forslag til rottehandlingsplan 2024-2026 i seks ugers offentlig høring, se bilag 1.

Den nye rottehandlingsplan 2024-2026 giver en status på, hvordan det går med bekæmpelse af rotter i Haderslev Kommune og beskriver, hvilke indsatser der vil danne grundlaget for arbejdet i de kommende tre år. Derudover indeholder planen en beskrivelse af rammerne for den kommunale rottebekæmpelse, herunder tilsynet med den private bekæmpelse, se bilag 2.

Målet i den nye rottehandlingsplan er en effektiv bekæmpelse af rotter i hele kommunens geografiske område, og der er valgt tre overordnede indsatsområder; Indsatsområde 1- Kvalitet i rottebekæmpelsen, Indsatsområde 2 – Det åbne land og Indsatsområde 3 – Miljøbevidst rottebekæmpelse.

Der er i forbindelse med høringen ikke indkommet nogle høringssvar.

Teknik og Klima anbefaler, at Rottehandlingsplan 2024-2026 endeligt vedtages.

Procedure

- Teknik- og Klimaudvalget 13. maj 2024
- Økonomiudvalget 21. maj 2024
- Haderslev Kommunalbestyrelse 28. maj 2024

Beslutning i Teknik- og Klimaudvalget den 13-05-2024

Godkendt.

Fraværende:

Kim Kabelka

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Bilag

TKU dagsordenspunkt - 5. februar 2024

Rottehandlingsplan - 2024-2026

Punkt 112: Inddragelse af Detailhandelsanalyse 2022's anbefalinger i det kommende forslag til Kommuneplan 2025

23/18905

Sagsresume

Beslutning om i hvilket omfang detailhandelsanalysens anbefalinger skal indarbejdes i den aktuelle udarbejdelse af forslag til Kommuneplan 2025.

Teknik og Klima har den 2. april 2024 afholdt et temamøde for kommunalbestyrelsen, der omhandlede revision af kommuneplanen for Haderslev Kommune. Formålet med temamødet var en fælles drøftelse af indholdet i den kommende kommuneplan med afsæt i udvalgte fokusområder fra Planstrategien. Teknik og Klima anbefalede på mødet en mere afventende tilgang til de dele af detailhandelsanalysens anbefalinger, der vedrører reduktion af bymidten i Haderslev by, samt forslag til udlæg af yderligere arealer til boksbutikker i Haderslev og til udvalgswarebutikker i Vojens.

Konkret vil det betyde, at et område omkring Gåskærgade (bl.a. Rådhusgrunden) og den nordligste del af Nørregade i Haderslev by, hvor der i dag kan etableres detailhandelsbutikker, udgår som en del af bymidten.

Beslutningskompetencen ligger hos Haderslev Kommunalbestyrelse.

Indstilling

Direktøren for Teknik og Klima indstiller, at Teknik- og Klimaudvalget og Økonomiudvalget over for kommunalbestyrelsen anbefaler, at

- bymidteafgrænsningen i Haderslev by i forbindelse med kommuneplanrevisionen bliver justeret, således at et område ved Gåskærgade og den nordligste del af Nørregade udgår, herunder at der foretages de nødvendige tilpasninger i berørte kommuneplanrammer
- nuværende bymidteafgrænsninger i Vojens og Gram fastholdes

Sagsfremstilling

Teknik og Klima har den 2. april 2024 afholdt et temamøde for kommunalbestyrelsen der omhandlede revision af kommuneplanen for Haderslev Kommune. Formålet med temamødet var en fælles drøftelse af indholdet i den kommende kommuneplan med afsæt i udvalgte fokusområder fra Planstrategien. Disse var Erhverv og detailhandel, Kultur og turisme samt Uddannelse.

Præsentationen af den del på temamødet, som omhandlede detailhandel, var baseret på den detailhandelsanalyse der blev udarbejdet i 2022, herunder primært de anbefalinger der kan inddrages i den aktuelle kommuneplanrevision. Materialet vedrørende detailhandel, som blev præsenteret på temamødet, fremgår af bilag 1 (side 1-8).

Detailhandelsanalysen indeholder følgende konkrete anbefalinger, som kan blive inddraget i kommuneplanrevisionen:

Vojens bymidte

Afgrænsningen af de eksisterende to bymidter fastholdes. I bymidten omkring Vestergade bør der udlægges yderligere 2.000 m² til detailhandelsbutikker.

Teknik og Klimas anbefaling

Med henblik på at sikre en koncentration af handels- og bylivet anbefaler Teknik og Klima at fastholde de nuværende bymidteafgrænsninger. Med baggrund i at der for Rådhuscentret i 2022 er opgjort en restrømmelighed på ca. 4.500 m² anbefales, at der for nuværende ikke udlægges yderligere arealer til detailhandelsbutikker i bymidteområdet ved Vestergade. Udviklingsplanen for Vojens "Levende bymidter" der blev vedtaget efter detailhandelsanalysens udarbejdelse, lægger ligeledes op til at prioritere detailhandel i tilknytning til Rådhuscentret.

Gram bymidte

Den eksisterende bymidteafgrænsning fastholdes. Ingen yderligere arealudlæg til udvalgsvarerbutikker. I 2022 er der opgjort en restrømmelighed til detailhandelsbutikker på ca. 3.000 m².

Desuden anbefales, at nye offentlige funktioner skal placeres centralt i bymidten.

Teknik og Klimas anbefaling

Med henblik på at sikre en koncentration af handels- og bylivet anbefaler Teknik og Klima at videreføre den nuværende bymidteafgrænsning. Det vurderes at restrømmeligheden er tilstrækkelig stor til at der ikke er behov for at udlægges yderligere arealer til detailhandelsbutikker.

I Gram er der i de seneste år realiseret projekter, ligesom der er igangværende projekter (bl.a. områdefornyelse), hvor offentlige funktioner er etableret omkring byens eksisterende mødesteder. Disse mødesteder er ikke nødvendigvis beliggende indenfor den bymidteafgrænsning der er relateret til detailhandel. Denne del af detailhandelsanalysens anbefalinger for Gram bymidte bør derfor ikke fremhæves i kommuneplanens redegørelsestekst for bymidter.

Haderslev bymidte

Afgrænsningen af bymidten foreslås reduceret omkring Torvet, Storegade, Nørregade og Gåskærgade (bl.a. Rådhusgrunden) – se bilag 1 (side 7). Afgrænsningen vil være med til at sikre, at fremtidige butikker koncentrerer mest muligt. Øvrige bylivsfunktioner vil stadig kunne etableres i de områder, der så ikke længere er en del af den afgrænsede bymidte.

Der foreslås yderligere 10.000 – 15.000 m² til butikker med udvalgsvarer og særlig pladskrævende varer i Haderslev bymidte.

Teknik og Klimas anbefaling

Med henblik på at sikre en koncentration af handels- og bylivet anbefaler Teknik og Klima, at bymidten reduceres gradvist. Området omkring Gåskærgade og den nordligste del af Nørregade (bl.a. Rådhusgrunden) anbefales udtaget som en del af bymidten, idet dette område rummer færrest aktive butikker og Rådhusgrunden planlægges omdannet til øvrige boliger. De få eksisterende butikker indenfor området der tages ud, kan fortsætte som hidtil. Områdets præcise afgrænsning fremgår af bilag 1 (side 9).

Bymidtens afgrænsning mod syd omkring Torvet og omkring Storegade fastholdes.

Den anbefalede reduktion af bymidten indebærer, at den nuværende kommuneplanramme 10.10. CE.01 i forbindelse med kommuneplanrevisionen skal ændres i afgrænsningen så den mod nord svarer til den kommende reducerede bymidteafgrænsning, se bilag 3. Samtidig udvides rammeområde 10.10.CE.02, se bilag 1 (side 10).

Eventuelle yderligere udlæg af kvadratmeter til butikker med udvalgsvarer og særlig pladskrævende varer, afventer konkrete henvendelser som ny planlægning vil kunne tage konkret udgangspunkt i.

Detailhandel, herunder stillingtagen til bymidteafgrænsningen er et delemne i den samlede kommuneplanrevision, hvor et forslag til Kommuneplan 2025 forventes fremlagt til politisk behandling i december 2024.

Procedure

- Teknik- og Klimaudvalget 13. maj 2024
- Økonomiudvalget 21. maj 2024
- Haderslev Kommunalbestyrelse 28. maj 2024

Beslutning i Teknik- og Klimaudvalget den 13-05-2024

Godkendt.

Fraværende:

Kim Kabelka

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Bilag

Detailhandel i Kommuneplan 2025-2037

Punkt 113: Lukket: Udbudsvilkår for Hertug Hans Skole

23/17539

Godkendt.

Punkt 114: Køb af ejendom

24/9379

Sagsresume

Beslutning om køb af Trekanten 3 i Vojens, den tidligere Ide Møbler. Ejendommen ejes i dag af Ejendomsselskabet Støc Bo, Vojens A/S. Efter et længere dialog- og forhandlingsforløb foreslås ejendommen købt til en pris på 1,95 mio. kr. excl. handelsomkostninger med henblik på efterfølgende nedrivning.

Beslutningskompetencen ligger hos Haderslev Kommunalbestyrelse. Sagen er lukket af hensyn til kommunens forhandlingsposition.

Indstilling

Kommunaldirektøren indstiller, at Økonomiudvalget overfor kommunalbestyrelsen anbefaler, at

- Trekanten 3, 6500 Vojens købes til en pris på 1,95 mio. kr. excl. handelsomkostninger.
- Bygningsmassen nedrives og udgiften på cirka 1,5 mio. kr. finansieres af fremtidige grundsalgsindtægter.
- Der afsættes 0,1 mio. kr. til sagsomkostninger.
- Der meddeles anlægsbevilling til køb og nedrivning af Trekanten 3, jfr. afsnittet bevillingsmæssige forhold.

Sagsfremstilling

I udviklingsplanen for Vojens arbejder Haderslev Kommune med tre nedslag i form af Rådhuscenteret, Stationsområder og Halområdet samt forbindelsen her imellem i form af Østergade/Vestergade.

I halområdet er blandt andet stort fokus på at understøtte den fortsatte udvikling af idræt/sport samt ”åbne området op” i forhold til den øvrige del af Vojens. Køb og efterfølgende nedrivning af Trekanten 3 i Vojens vil understøtte denne udvikling og samtidigt skabe en forskønnelse af området.

Ejendommen ejes i dag af Ejendomsselskabet Støc Bo, Vojens A/S. Den har i mange år ligget ubenyttet hen og fremstår i dårlig stand. Ejendommen har været udbudt til 3,5 mio. kr. Efter et længere forhandlingsforløb er der indgået en aftale med sælger – under betingelse af politisk godkendelse – hvor ejendommen købes til en pris på 1,95 mio. kr. excl. handelsomkostninger.

Vedlagt er udkast til købsaftale.

Teknik og Klima anbefaler, at ejendommen købes og efterfølgende nedrives, bl.a. for at understøtte intentionerne i udviklingsplanen. Pris for nedrivning af ejendommen er overslagsmæssigt vurderet til 1,5 mio. kr.

Økonomiske forhold

- Der er i 2024 afsat 2,7 mio. kr. til Strategisk udviklingsplan i Vojens og Gram. Land- og Byudviklingsudvalget besluttede den 2. maj 2024 at 1,0 mio. kr. fra Strategisk udviklingsplan i Vojens og Gram går til finansieringen af købet af ejendommen, Trekanten 3. Der resterer herefter 1,7 mio. kr. i 2024 til strategisk udviklingsplan i Vojens og Gram.

- Økonomiudvalget vedtog den 24. okt. 2023 finansiering på 1,1 mio. kr. til nedrivning af Gram Rådhus, som i stedet foreslås anvendt til køb af ejendommen, Trekanten 3. Dette er overskydende midler fra nedrivningen af Gram Rådhus.

- Eventuel nedrivning af bygningen anslås at koste cirka 1,5 mio.kr. Finansiering foreslås finansieret af fremtidige grundsalgsindtægter.

Samlet udgift på køb og nedrivning af bygningen på Trekanten 3 udgør i alt cirka 3,6 mio. kr.

Bevillingsmæssige forhold:

Der meddeles en samlet anlægsbevilling på 3,6 mio. kr. i udgifter og 1,5 mio. kr. i indtægter.

Udgiften på 3,6 mio. kr. finansieres med 1,0 mio. kr. af det afsatte rådighedsbeløb til Strategiske udviklingsplaner, 1,1 mio. kr. i overskydende midler fra nedrivning af Gram Rådhus samt en fremtidig grundsalgsindtægt på 1,5 mio. kr.

Projekt: Køb af trekanten 3, Vojens /(IdéMøbler) (mio. kr.)	Udgifter	Indtægter
Tidligere anlægsbevillinger	-	-
Anlægsbevilling til køb af bygning, sagsomkostninger og nedrivning, samt indtægter fra fremtidigt grundsalg	3,6	-1,5
Anlægsbevilling i alt	3,6	-1,5

Projekt: Køb af trekanten 3, Vojens /(IdéMøbler) (mio. kr.) - Finansiering

Finansiering	2024	2025	2026	2027	2028
Køb af trekanten 3, Vojens /(IdéMøbler)	3,6	-	-	-	-
Strategiske udviklingsplan i Vojens og Gram	-1,0	-	-	-	-
Rådighedsbeløb til nedrivning af Gram Rådhus	-1,1	-	-	-	-
Indtægter fremtidigt grundsalg	-1,5	-	-	-	-
I alt	0,0	-	-	-	-

Juridiske aspekter

Køb af ejendommen har hjemmel i kommunalfuldmagten.

Procedure

- Økonomiudvalget 21. maj 2024
- Haderslev Kommunalbestyrelse 28. maj 2024.

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

Godkendt.

Bilag

Oversigtskort Trekanten 3

Udviklingsplan Vojens

LBU dagsordenspunkt 2. maj 2024

Købsaftale

Punkt 115: Gensidig orientering

Beslutning i Økonomiudvalget den 21-05-2024

-

Punkt 116: Underskriftsside

Sagsresume

Økonomiudvalget skal godkende beslutningsprotokollen. For at godkende beslutningsprotokollen, skal hvert medlem underskrive ved at trykke på "Godkend".